

PATVIRTINTA
Lietuvos statistikos departamento
generalinio direktoriaus
2014 m. spalio 14 d. įsakymu Nr. DĮ-232

SUDERINTA
Lietuvos banko
2014 m. spalio 9 d. raštu
Nr. S 2014/(22.13-2203)-12-4236

TIESIOGINIŲ UŽSIENIO INVESTICIJŲ STATISTINIO TYRIMO METODIKA

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Lietuvos statistikos departamentas (toliau – LSD) atlieka tiesioginių užsienio investicijų statistinį tyrimą (toliau – tyrimas), kurio metu parengtus statistinius duomenis Lietuvos bankas (toliau – LB) naudoja sudarydamas Lietuvos Respublikos mokėjimų balansą ir tarptautinių investicijų balansą. Statistinis tyrimas atliekamas nuo 1997 m.

2. LB rengia ir teikia Europos Sąjungos statistikos tarnybai (Eurostatui) bei kitoms tarptautinėms organizacijoms šalies mokėjimų ir tarptautinių investicijų balansus bei išsamius tiesioginių užsienio investicijų statistinius duomenis (tiesioginių užsienio investicijų srautus ir sukauptąsias tiesiogines užsienio investicijas).

3. Tiesioginių užsienio investicijų statistinio tyrimo metodikoje (toliau – metodika) aprašomi tiesioginių užsienio investicijų statistinio tyrimo atlikimo metodai, statistinių duomenų surinkimo ir apdorojimo būdai, statistinių rodiklių skaičiavimai ir tyrimo rezultatų pateikimas vartotojams. Metodikoje pateikiami tyrimą reglamentuojantys teisės aktai, naudojami klasifikatoriai, statistinių rodiklių apibrėžtys ir kita informacija.

II SKYRIUS TIKSLAS

4. Tyrimo tikslas – parengti statistinius duomenis, reikalingus mokėjimų ir tarptautinių investicijų balansams sudaryti, su užsieniu susijusių įmonių statistikai rengti, pateikti vartotojams statistinę informaciją apie tiesiogines užsienio investicijas Lietuvoje ir Lietuvos tiesiogines investicijas užsienyje pagal šalis, ekonominės veiklos rūšis ir regionus.

5. Pagrindiniai statistinės informacijos vartotojai yra valstybės ir savivaldybių institucijų, mokslo ir verslo atstovai, Eurostatas, Europos centrinis bankas ir kitos tarptautinės organizacijos, užsienio ir šalies ambasados, žiniasklaida.

6. Tiriamasis laikotarpis – ketvirtis, metai.

III SKYRIUS PAGRINDINĖS SĄVOKOS

7. Tyrime vartojamos sąvokos:

Finansinės priemonės – visi sandoriai, dėl kurių viena sandorio šalis įgyja finansinio turto, o kita – finansinių įsipareigojimų arba nuosavybės finansinių priemonių (akcijos, skolos vertybiniai popieriai, paskolos ir kt.).

Įsipareigojimai arba reikalavimai nerezidentams už prekes ir paslaugas – finansiniai įsipareigojimai arba reikalavimai, atsiradę nesutapus prekių ir paslaugų suteikimo ir mokėjimo momentui.

Nerezidentas – fizinis ar juridinis asmuo, kurio ekonominiai interesai yra už Lietuvos ekonominės erdvės ribų ir kurio vykdoma ekonominė veikla Lietuvoje nėra ilgalaikė (trunka trumpiau nei vienus metus). Nerezidentas nuolat gyvena ir veikia užsienyje, o Lietuvoje gyvena ir

veikia ne ilgiau kaip vienus metus. Ilgiau nei vienus metus Lietuvoje gyvenantis ir veikiantis nerezidentas tampa rezidentu.

Nuosavas kapitalas – įmonės turto dalis, likusi iš viso turto atėmus įsipareigojimus. Nuosavą kapitalą sudaro apmokėtų akcijų nominaliųjų verčių suma, akcijų priedai, nepaskirstytasis pelnas (nuostoliai), privalomasis rezervas, kiti rezervai.

Paskolos (ilgalaikės ir trumpalaikės) – gautos arba suteiktos paskolos (išskyrus valstybės vardu ir su valstybės garantija gautas paskolas). Prie paskolų priskiriama ir finansinė nuoma. Ilgalaikės paskolos – paskolos, gautos ar suteiktos ilgesniam nei vieni metai laikotarpiui, o trumpalaikės – trumpesniam nei vieni metai laikotarpiui.

Skolos vertybiniai popieriai (ilgalaikiai ir trumpalaikiai) – išleisti skolos vertybiniai popieriai (obligacijos, vekseliai, komerciniai popieriai ir pan.), kuriuos viena įmonė iš kitos įsigyja arba parduoda.

Sukauptosios tiesioginės užsienio investicijos – iki tam tikros datos sukauptos tiesioginės užsienio investicijos, rodančios tikrąją laikotarpio pabaigos tiesioginių užsienio investicijų būklę.

Susietoms įmonėms priskiriamos įmonės, esančios toje pačioje arba skirtingose šalyse, kurios nėra tiesioginės investuotojos viena kitos atžvilgiu, t. y. viena kitoje neturi 10 ar daugiau procentų balso teisių, bet jų veiklai tiesioginį ar netiesioginį lemiamą poveikį daro ta pati patronuojanti įmonė.

Tiesioginės investicijos – tarptautinių investicijų kategorija, apimanti ilgalaikius ekonominius finansinius santykius ir interesus tarp investuotojo nerezidento (tiesioginio užsienio investuotojo) ir rezidento įmonės (tiesioginio investavimo įmonės) arba tarp investuotojo rezidento ir nerezidento įmonės. Tiesioginių investicijų santykiai atsiranda (fiksuojami), kai investuotojas nerezidentas investuoja Lietuvos įmonėje ir tai jam suteikia teisę daryti lemiamą arba reikšmingą poveikį šios įmonės veiklai. Analogiški santykiai atsiranda (fiksuojami), kai Lietuvos investuotojas (rezidentas) investuoja užsienio įmonėje.

Tiesioginis investuotojas – fizinis ar juridinis asmuo, susijusios asmenų ar įmonių grupės, kurios gali daryti lemiamą arba reikšmingą poveikį tiesioginio investavimo įmonėms kitose šalyse. Tiesioginiu investuotoju gali būti fizinis asmuo arba namų ūkis, privati arba valstybinė įmonė, investicijų fondas, ne pelno institucija, vyriausybė, tarptautinė organizacija.

Tiesioginio investavimo įmonė – įmonė, kurios veiklai lemiamą arba reikšmingą poveikį daro užsienio investuotojas, turintis šioje įmonėje 10 arba daugiau procentų balso teisių. Tiesioginio investavimo įmonė yra valdoma kito subjekto, todėl namų ūkiai ir vyriausybė gali būti tiesioginis investuotojas, bet negali būti tiesioginio investavimo įmonė.

Tiesioginių užsienio investicijų srutai – naujos tam tikro laikotarpio investicijos.

Tiesioginių užsienio investicijų (TUI) kategorijai priskiriamos tokios tarptautinės investicijos, kurios vienam investuotojui nerezidentui (fiziniam ar juridiniam asmeniui) arba investuotojų nerezidentų grupei suteikia 10 ir daugiau procentų balso teisių. Mažesnė nei 10 procentų balso teisių užsienio investicija yra laikoma ne tiesiogine, o portfeline investicija. Lemiamas poveikis įmonei atsiranda, kai užsienio investuotojas turi daugiau nei 50 procentų balso teisių, o reikšmingas – kai užsienio investuotojas turi nuo 10 iki 50 procentų balso teisių. Tiesioginėms užsienio investicijoms priskiriamas ne tik pirminis kapitalo investavimas, bet ir visi vėlesni sandoriai tarp tiesioginio investuotojo ir tiesioginio investavimo įmonės, tarp tiesioginio investavimo įmonės ir skirtingose užsienio šalyse esančių susietų įmonių, tarp Lietuvoje ir užsienyje esančių susietų įmonių.

Uždirbtas nepaskirstytasis pelnas (nuostoliai) – tiesioginiam užsienio investuotojui priklausančio pelno (nuostolio) dalis, kuri buvo nepaskirstyta dividendų forma ir liko įmonėje (proporcingai pagal nerezidentų dalies įmonės įstatiniame (apmokėtame) kapitale), ir užsienio filialų įplaukos, nepervestos tiesioginiam investuotojui.

IV SKYRIUS TEISINIS PAGRINDAS

8. Tyrimą reglamentuojantys teisės aktai:

8.1. 2005 m. sausio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 184/2005 dėl mokėjimų balanso, tarptautinės prekybos paslaugomis ir tiesioginių užsienio investicijų Bendrijos statistikos (OL 2005 L 35, p. 23) su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2012 m. birželio 22 d. Komisijos reglamentu (ES) Nr. 555/2012 (OL 2012 L 166, p. 22).

8.2. 2008 m. spalio 27 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 1055/2008, kuriuo įgyvendinamos Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 184/2005 nuostatos dėl mokėjimų balanso statistikos kokybės kriterijų ir kokybės ataskaitų (OL 2008 L 283, p. 3) su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2010 m. gruodžio 20 d. Komisijos reglamentu (ES) Nr. 1227/2010 (OL 2010 L 336, p. 15).

8.3. 2011 m. gruodžio 9 d. Europos centrinio banko gairės ECB/2011/23 dėl Europos centrinio banko statistinės atskaitomybės reikalavimų išorės sektoriaus statistikos srityje (OL 2012 L 65, p. 1).

8.4. Lietuvos banko valdybos 2008 m. rugpjūčio 7 d. nutarimas Nr. 123 „Dėl Lietuvos Respublikos juridinių asmenų gaunamų užsienio paskolų be valstybės garantijos ir užsienio ūkio subjektams suteikiamų paskolų įregistravimo Lietuvos banke tvarkos patvirtinimo“ (kartu su Lietuvos banko valdybos 2012 m. gruodžio 21 d. nutarimu Nr. 276 „Dėl Lietuvos banko valdybos 2008 m. rugpjūčio 7 d. nutarimo Nr. 123 „Dėl Lietuvos Respublikos juridinių asmenų gaunamų užsienio paskolų be valstybės garantijos ir užsienio ūkio subjektams suteikiamų paskolų įregistravimo Lietuvos banke tvarkos patvirtinimo“ papildymo“).

8.5. Lietuvos banko valdybos 2009 m. gruodžio 24 d. nutarimas Nr. 241 „Dėl statistinės informacijos ir duomenų, reikalingų sudarant Lietuvos Respublikos mokėjimų balansą ir tarptautinių investicijų balansą, pateikimo Lietuvos bankui tvarkos patvirtinimo“ (kartu su Lietuvos banko valdybos 2013 m. sausio 17 d. nutarimu Nr. 03-8 „Dėl 2009 m. gruodžio 24 d. nutarimo Nr. 241 „Dėl statistinės informacijos ir duomenų, reikalingų sudarant Lietuvos Respublikos mokėjimų balansą ir tarptautinių investicijų balansą, pateikimo Lietuvos bankui tvarkos patvirtinimo“ pakeitimo“).

V SKYRIUS TAIKOMI KLASIFIKATORIAI

9. Tyrime taikomi klasifikatoriai (pateikti Oficialiosios statistikos portale osp.stat.gov.lt/klasifikatoriai):

9.1. Pasaulio šalių ir teritorijų klasifikatorius;

9.2. Ekonominės veiklos rūšių klasifikatorius (EVRK 2 red.), patvirtintas Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generalinio direktoriaus 2007 m. spalio 31 d. įsakymu Nr. DĮ-226 „Dėl Ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriaus patvirtinimo“;

9.3. Lietuvos Respublikos administracinių vienetų ir gyvenamųjų vietovių klasifikatorius, tvarkomas ir saugomas valstybės įmonėje Registrų centre ir platinamas Lietuvos Respublikos adresų registro nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. birželio 10 d. nutarimu Nr. 715 „Dėl Lietuvos Respublikos teritorijos administracinių vienetų, gyvenamųjų vietovių ir gatvių valstybės registro reorganizavimo ir Lietuvos Respublikos adresų registro įsteigimo“, nustatyta tvarka.

VI SKYRIUS TIRIAMOJI VISUMA (POPULIACIJA), ELEMENTŲ APRĖPTIS, VERTINAMI PARAMETRAI

10. Tiriamąją visumą (populiaciją) sudaro veikiančios Lietuvos įmonės, turinčios užsienio kapitalo, ir įmonės, turinčios tiesioginių investicijų užsienio įmonėse.

11. Tiriamosios visumos elementas yra Lietuvos įmonė arba Lietuvoje veikiantis užsienio įmonės filialas. Tiriamos įvairių teisinių formų įmonės – akcinės, uždarnosios akcinės, žemės ūkio bendrovės, užsienio bankų skyriai, kurie neįtraukti į pinigų finansinių institucijų sąrašą, užsienio juridinių asmenų filialai.

12. Tyrimas aprėpia EVRK 2 red. A–S sekcijas (išskyrus O sekciją).

13. Teritorinė aprėptis – visa šalies ekonominė teritorija.

14. Vertinami parametrai: tiesioginės užsienio investicijos įmonėje (finansiniai įsipareigojimai ir reikalavimai nerezidentams) ir įmonės tiesioginės investicijos užsienyje (finansiniai reikalavimai ir įsipareigojimai nerezidentams).

VII SKYRIUS TAIKOMI METODAI

15. Atliekamas ištisinis metinis ir ketvirtinis imčių tyrimai. **Metinio tyrimo** populiacija sudaroma LSD. Tam naudojami įvairūs duomenų šaltiniai:

15.1. LSD ūkio subjektų registro pagrindu sudarytas veikiančių įmonių sąrašas;

15.2. Praeito laikotarpio tiesioginių užsienio investicijų metinio tyrimo įmonių, turinčių laikotarpio pabaigoje tiesioginių užsienio investicijų ir (ar) tiesioginių investicijų užsienyje, sąrašas;

15.3. Įmonės veiklos metinio statistinio tyrimo (ataskaita F-01) įmonės, turinčios 10 ir daugiau procentų užsienio kapitalo;

15.4. Finansinio tarpininkavimo įmonių statistinių tyrimų (ataskaitos F-02, F-03, F-03 (sutrumpinta) įmonės, turinčios 10 ir daugiau procentų užsienio kapitalo;

15.5. Valstybinės mokesčių inspekcijos informacija apie Lietuvos įmonių padalinius užsienyje;

15.6. Europos grupių registro informacija;

15.7. Informacija iš kitų šaltinių (žiniasklaidos, interneto).

16. LB specialistai, taikydami netikimybinės imties metodus, iš metinio tyrimo įmonių sąrašo sudaro **ketvirtinio tyrimo** imtį.

17. Sudarant imtį atsižvelgiama į du parametrus: įmonės darbuotojų skaičių ir finansinės priemonės apimtis. Pirmiausia visos metinio tyrimo įmonės suskirstomos į grupes pagal darbuotojų skaičių:

- A grupė – 0–4 darbuotojai;
- B grupė – 5–9 darbuotojai;
- C grupė – 10–19 darbuotojų;
- D grupė – 20–49 darbuotojai;
- E grupė – 50–99 darbuotojai;
- F grupė – 100–149 darbuotojai;
- G grupė – 150–249 darbuotojai;
- H grupė – 250–499 darbuotojai;
- I grupė – ≥ 500 darbuotojų.

18. Atliekant ketvirtinį tyrimą, neapklausiamos įmonės, kuriose dirba mažiau kaip 20 darbuotojų (A, B ir C grupės), bet iš šių grupių atrenkamos ir apklausiamos tik tos įmonės, kurių bent vienos tiriamos finansinės priemonės apimtis (likutis metų pabaigoje) yra ne mažesnė nei 1,2 mln. eurų. Iš šių įmonių sudaroma AA grupė.

VIII SKYRIUS STATISTINIŲ DUOMENŲ ŠALTINIAI, DUOMENŲ SURINKIMAS IR APDOROJIMAS

19. Tyrime naudojami LSD ir LB statistinių duomenų šaltiniai. LSD statistinių duomenų šaltiniai yra:

19.1. Tyrimo statistiniai duomenys gaunami respondentams pildant statistinę ataskaitą TUI-01, kurios forma tvirtinama LSD generalinio direktoriaus įsakymu ir skelbiama Elektroninio statistinių verslo duomenų parengimo ir perdavimo sistemoje *e. Statistika* (estatistika.stat.gov.lt). Yra parengtos popierinė ir elektroninė (ABBY eFormFiller programa) statistinės ataskaitos TUI-01 formos. Elektroniniu būdu statistinę ataskaitą TUI-01 pildančiam respondentui sudaroma galimybė, įvedant duomenis, savarankiškai redaguoti ataskaitinio periodo statistinius duomenis: taisyti aritmetines klaidas, tikrinti ataskaitos laukų loginius ryšius. Naudojantis *e. Statistikos* sistemos galimybėmis, respondentai statistines ataskaitas gali pildyti ir teikti tiesiogiai internetu, elektroniniu paštu ar faksu. Statistinės ataskaitos ir paaiškinimai rengiami kartu su LB specialistais. Statistinėse ataskaitose yra tik tie rodikliai, kurie reikalingi mokėjimų ir tarptautinių investicijų balansams

sudaryti ir su užsieniu susijusių įmonių statistikai parengti. Šios statistikos rengimas aprašytas LSD generalinio direktoriaus įsakymu tvirtinamose Užsienio kontroliuojamų įmonių Lietuvoje ir Lietuvos kontroliuojamų įmonių užsienyje statistinių tyrimų metodikose;

19.2. VĮ Registrų centro Juridiniam asmenų registrai teikiami įmonių „Nuosavo kapitalo pokyčių ataskaitų“ duomenų bazės išrašai;

19.3. Nekilnojamojo turto registro duomenų bazių išrašai;

19.4. Įmonės veiklos ataskaitos F-01 metinė statistiniai duomenys.

20. LB statistinių duomenų šaltiniai yra:

20.1. Komerčių bankų ir užsienio bankų filialų statistiniai duomenys (Ataskaita mokėjimų balansui sudaryti B-09-01 forma);

20.2. LR Finansų ministerijos statistiniai duomenys (ataskaita Įplaukų, gautų iš nerezidentų už Lietuvos Respublikoje privatizuotus objektus, B-09-05 forma);

20.3. Vertybinių popierių biržos AB NASDAQ OMX Vilnius duomenys;

20.4. LB registruojamų užsienio paskolų informacinės sistemos duomenys;

20.5. kitų šalių centrinių bankų statistinė informacija.

21. LSD duomenų parengimo skyriai (toliau – DPS) surenka TUI-01 ataskaitų statistinius duomenis ir atlieka pirminį jų redagavimą. Statistinių duomenų redagavimo reikalavimai pateikiami tyrimo programavimo darbo techninėje užduotyje, kurioje numatomos privalomos ištaisyti ir ignoruotinos klaidos. Sprendimą taisyti ar netaisyti ignoruotiną klaidą priima ataskaitas tikrinantis DPS darbuotojas, o privalomos taisyti klaidos, susisiekus su respondentu, visada ištaisomos. E. Statistikos sistemoje numatytas perspėjimų dėl respondentų neatsiskaitymo siuntimas (siunčiama neatsiskaičiusiems įmonėms tris dienas prieš termino pabaigą ir vieną dieną po atsiskaitymo termino). Trūkstamų statistinių ataskaitų išieškojimu užsiima DPS (skambindami įmonėms ar elektroniniu paštu siųsdami perspėjimus). Esant reikšmingiems neatsiskaitymams, panaudojama papildoma informacija arba įrašomi praeito laikotarpio statistiniai duomenys. Ataskaitų nepateikimo priežastys pažymimos duomenų bazėje. Yra galimybė įvesti pastabas apie įmonės veiklos, būklės pokyčius ar veiklos specifiką, nuosavybės formos pasikeitimus. Parengtoje duomenų įvedimo ir kontrolės programoje yra numatytas neįvestų ataskaitų, ataskaitų su klaidomis, naujų įmonių (atsiskaičiusių pirmą kartą), ataskaitų be duomenų sąrašų formavimas.

22. LB statistinių duomenų surinkimas ir apdorojimas:

22.1. Informacinėje sistemoje užsienio paskolos registruojamos dviem būdais:

22.1.1. Įmonė užpildo užsienio paskolos įregistravimo prašymo formą ir atsiunčia el. paštu. Darbuotojas prašymo formą patikrina, suveda duomenis į informacinę sistemą, užregistruoja paskolą. Informacinė sistema el. paštu išsiunčia įmonei pranešimą apie paskolos įregistravimą.

22.1.2. Užpildyti paskolos įregistravimo prašymo formą įmonė gali gavusi prisijungimo prie informacinės sistemos sertifikatą. Informacinėje sistemoje patikrinama užpildyta forma ir pateikiama darbuotojui patvirtinti. Apie užregistruotą paskolą įmonei el. paštu išsiunčiamas pranešimas.

22.2. Komerčiai bankai teikia ataskaitas per ataskaitų priėmimo sistemą, prie kurios prisijungia per specialius ryšio kanalus. Ataskaitos formuojamos tiesiogiai iš bankų apskaitos sistemų. Ataskaitų priėmimo sistemoje duomenys surenkami ir apdorojami, atliekamos loginės ir aritmetinės kontrolės, patikrinami valstybių, ekonominės veiklos rūšies kodai.

IX SKYRIUS STATISTINIŲ DUOMENŲ IR STATISTINĖS INFORMACIJOS KOKYBĖS UŽTIKRINIMAS

23. Tiesioginių užsienio investicijų (ketvirtinio ir metinio tyrimų) statistinių duomenų kokybei užtikrinti LSD specialistai atlieka antrinį duomenų redagavimą, duomenų tinkamumo patvirtinimą. Tikrinami DPS surinkti statistiniai duomenys, įrašomos praleistos reikšmės, suderinama su Įmonės finansinės komercinės veiklos su nerezidentais ataskaita (forma F-06) ir su kitų šaltinių duomenimis. Tyrimo statistiniai duomenys lyginami su ankstesnio laikotarpio statistiniais duomenimis, kurie turėtų atitikti ataskaitinio laikotarpio pradžios duomenis.

24. Atlikus pirminių duomenų antrinę redagavimą ir įvertinus statistinių ataskaitų nepateikusių įmonių duomenis, atliekama agreguotų statistinių duomenų analizė, klaidų, turinčių įtakos galutiniams tyrimo rezultatams, paieška. Gauti rezultatai lyginami su atitinkamo praėjusio laikotarpio rezultatais (iš viso, pagal šalis, pagal ekonominės veiklos rūšis, pagal regionus). Nagrinėjamos pasikeitimų ir nukrypimų priežastys, išsiaiškinami rasti neatitikimai, nustatytos klaidos koreguojamos mikrolygiu, t. y. dar kartą tikslinami statistiniai duomenys ir taisomi klaidingi įrašai.

25. Ketvirtinio tyrimo statistiniai duomenys perduodami LB per elektroninių paslaugų sistemą 60 dieną, ataskaitiniam laikotarpiui pasibaigus, metinio tyrimo – rugpjūčio mėn. pradžioje.

X SKYRIUS

STATISTINIŲ RODIKLIŲ (ĮVERČIŲ) SKAIČIAVIMO FORMULĖS IR KITI TEORINIAI PAAIŠKINIMAI

26. Remdamasis LSD ir kitų minėtų šaltinių duomenimis, LB rengia agreguotus ketvirtinius ir metinius srautų ir sukauptųjų (likučių) tiesioginių užsienio investicijų duomenis.

27. Ketvirčio įverčių skaičiavimą ir jų tikslumo vertinimą, rezultatų analizę atlieka LB specialistai:

27.1. Statistinių ataskaitų TUI-01 ir B-09-01 duomenys sujungiami pagal TUI-01 formos struktūrą ir agreguojami.

27.2. Naudojant LB tvarkomos Užsienio paskolų informacinės sistemos duomenis, visoms sistemoje esančioms įmonėms yra paruošiama su tiesioginėmis užsienio investicijomis susijusių paskolų, suteiktų nerezidentams ir gautų iš nerezidentų, informacija. Skaičiuojamos paskolų palūkanos, judėjimas ir likučiai. Duomenys paskirstomi pagal ryšį tarp rezidento ir nerezidento įmonių, pagal nerezidento šalį ir veiklą. Nerezidento veiklos kodas nustatomas naudojant TUI-01 ataskaitos duomenis, o jeigu tokių nėra, nerezidentui priskiriamas rezidento įmonės veiklos kodas.

27.3. Ketvirtiniame tyrime nedalyvaujančių įmonių duomenys yra įvertinami naudojant svorius. Tačiau įverčiai skaičiuojami tik reikšmingą apimtį turinčioms finansinėms priemonėms.

27.4. Finansinių priemonių duomenys yra agreguojami pagal įmonių grupes A, B, C, AA, D, E, F, G, H, I (žr. 17 ir 18 punktą).

27.5. Atrenkamos finansinės priemonės, kurioms, naudojant svorius, bus skaičiuojami neapklusiamų įmonių ketvirtiniai duomenys.

27.6. Neatrenkamos tos finansinės priemonės, kurių reikšmė lygi 0 arba A, B ir C grupių įmonėse yra nereikšmingos. Jeigu visos grupės konkrečios priemonės agreguota apimtis mažesnė nei 1,2 mln. eurų, tokia priemonė nevertinama.

27.7. Kiekvienai atrinktai finansinei priemonei yra skaičiuojami priemonių reikšmių pokyčių ir priemonių apimčių koreliacijos koeficientai atskirai tarp A, B ir C grupių ir likusių įmonių grupių. Naudojant svorius, kiekvienai priemonei apskaičiuojama ataskaitinio ketvirčio reikšmė, atskirai – grupėms A, B ir C. Likusios grupės nevertinamos, nes šių grupių įmonės dalyvauja tyrime.

27.8. Kai pokyčiai koreliuoja (pakankama koreliacija laikoma, kai koeficientas ne mažesnis už 0,8), įverčiai skaičiuojami pagal formulę:

$$A_{svga} = \frac{A_{ta}}{A_{tb} \times K_b \times A_{gb} \times D_{svb}},$$

čia:

A_{svga} – ataskaitinio laikotarpio skaičiuojamos grupės atskiros šalies ir veiklos apimtis;

A_{ta} – ataskaitinio laikotarpio tiriamos grupės apimtis;

A_{tb} – bazinio laikotarpio tiriamos grupės apimtis;

K_b – bazinio laikotarpio skaičiuojamos ir tiriamos grupių pokyčių santykis;

A_{gb} – bazinio laikotarpio skaičiuojamos grupės (A arba B) apimtis;

D_{svb} – bazinio laikotarpio skaičiuojamos grupės atskiros šalies ir veiklos dalis visoje grupėje.

27.9. Kai koreliuoja apimtys (pakankama koreliacija laikoma, kai koeficientas ne mažesnis už 0,8), įverčiai skaičiuojami pagal formulę:

$$Asvga = \frac{Ata}{Atb \times Agb \times Dsvb},$$

čia:

Ata – ataskaitinio laikotarpio tiriamos grupės apimtis;

Atb – bazinio laikotarpio tiriamos grupės apimtis;

Agb – bazinio laikotarpio skaičiuojamos grupės (A arba B) apimtis;

Dsvb – bazinio laikotarpio skaičiuojamos grupės atskiros šalies ir veiklos dalis visoje grupėje.

27.10. Naudojant bazinio laikotarpio svorius, įmonių grupėms A, B ir C apskaičiuota finansinės priemonės reikšmė paskirstoma pagal šalis, ekonominės veiklos rūšis ir ryšį tarp įmonės rezidentės ir įmonės nerezidentės.

27.11. Skaičiuojami rezidentų turimo nekilnojamo turto įverčiai. Tam yra paskaičiuojamas keturių paskutinių metų atitinkamų ketvirčių srautų vidurkis ir gauta suma paskirstoma pagal šalis, naudojant paskutinių turimų metų duomenų likučių struktūrą.

27.12. Paruošiama papildoma informacija apie investicijas į užsienį, surinkta iš kitų šaltinių (žiniasklaida, informacija, gauta iš atitinkamų šalių mokėjimų balansų sudarytojų ir kt.).

27.13. Vertinamas tik tų įmonių nuosavas kapitalas rinkos kainomis, kurios yra vertybinių popierių biržos sąrašuose. Įvertinimui naudojami Vertybinių popierių turėtojų informacinės sistemos duomenys (teikia vertybinių popierių sąskaitų tvarkytojai) apie užsienio investuotojų turimas akcijas ir Vertybinių popierių išleidimo informacinės sistemos duomenys apie akcijų kainas. Įvertinimui naudojama ataskaitinio laikotarpio paskutinės darbo dienos kaina.

28. LSD ketvirtinius agreguotus duomenis iš LB gauna 80 dieną, ataskaitiniam laikotarpiui pasibaigus.

29. Metinės statistinės informacijos rengimas:

29.1. Statistinių ataskaitų TUI-01 ir B-09-01 duomenys sujungiami pagal TUI-01 formos struktūrą ir agreguojami.

29.2. Įmonių, nedalyvavusių ketvirtiniame tyrime, metiniai duomenys paskirstomi ketvirčiais.

29.3. Naudojant LB tvarkomos Užsienio paskolų informacinės sistemos duomenis, visoms sistemoje esančioms įmonėms yra paruošiama su tiesioginėmis užsienio investicijomis susijusių paskolų, suteiktų nerezidentams ir gautų iš nerezidentų, informacija. Suskaičiuojamos paskolų palūkanos, judėjimas ir likučiai. Duomenys paskirstomi pagal ryšį tarp rezidento ir nerezidento įmonių, pagal nerezidento šalį ir veiklą. Nustatant nerezidento veiklos kodą yra naudojami TUI-01 ataskaitos duomenys, o jeigu tokių nėra, nerezidentui priskiriamas rezidento įmonės veiklos kodas. Duomenys paruošiami pagal formos TUI-01 struktūrą.

29.4. Metiniai nerezidentų turimo nekilnojamojo turto duomenys paskirstomi ketvirčiais (remiantis paskaičiuotais ketvirčių įverčiais).

29.5. Paruošiama papildoma informacija apie investicijas į užsienį, surinkta iš kitų šaltinių (žiniasklaida; informacija, gauta iš atitinkamų šalių mokėjimų balansų sudarytojų ir kt.).

29.6. Nuosavas kapitalas rinkos kainomis vertinamas kaip ir ketvirtiniame tyrime (žr. 27.13 punktą).

30. LSD metinius agreguotus duomenis iš LB gauna rugsėjo mėn. pabaigoje.

Tiesioginių užsienio investicijų apskaitos modelis

31. Tiesioginių užsienio investicijų apskaitos modelis pateiktas pagal investicijų krypties principą (nerezidentų investicijos šalyje ir šalies investicijos užsienyje).

32. Tiesioginių užsienio investicijų apskaitą galima suskirstyti į dvi dalis – mikrolygmens tiesioginių užsienio investicijų apskaitą, t. y. tiesioginių užsienio investicijų apskaitą įmonės lygiu, ir makrolygmens tiesioginių užsienio investicijų apskaitą, t. y. tiesioginių užsienio investicijų apskaitą šalies lygiu.

33. Tiesioginių užsienio investicijų apskaita įmonės lygiu gali būti dvejopa: kai užsienio investuotojui priklauso 100 procentų įmonės nuosavybės teisių ir kai užsienio investuotojui priklauso nuo 10 iki 100 procentų įmonės nuosavybės teisių.

34. Pirmuoju atveju tiesioginėms užsienio investicijoms priskiriamas visas įmonės nuosavas kapitalas, paskolos ir kiti finansiniai įsipareigojimai tiesioginiam užsienio investuotojui ir susietoms įmonėms. Norint apskaičiuoti tam tikros datos tiesioginių užsienio investicijų likučius įmonės lygiu taikoma tokia formulė:

$$TUI = NK + VP + SK + KF - PI,$$

čia:

TUI – tiesioginė užsienio investicija;

NK – įmonės nuosavas kapitalas;

VP – tiesioginio užsienio investuotojo ir su juo susietų įmonių turimi ilgalaikiai ir trumpalaikiai skolos vertybiniai popieriai;

SK – tiesioginio užsienio investuotojo ir su juo susietų įmonių suteiktos ilgalaikės ir trumpalaikės paskolos (*SK* – skolintas kapitalas);

KF – kiti finansiniai įsipareigojimai tiesioginiam užsienio investuotojui ir su juo susietoms įmonėms (įsiskolinimas už prekes ir paslaugas; priskaičiuoti, bet neišmokėti dividendai ir kt.);

PI – įmonės, į kurią investuota, priešpriešinės investicijos, t. y. finansiniai reikalavimai tiesioginiam užsienio investuotojui.

35. Priešpriešinės investicijos skaičiuojamos pagal tokią formulę:

$$PI = IK + VP + SK + KF,$$

čia:

PI – priešpriešinės investicijos;

IK – įmonės turima tiesioginio užsienio investuotojo įstatinio kapitalo dalis (vertine išraiška), kuri sudaro iki 10 procentų įmonės nuosavybės teisių. Jei sudaro per 10 procentų nuosavybės teisių, ji traktuojama kaip įmonės tiesioginė investicija užsienyje;

VP – įmonės turimi tiesioginio užsienio investuotojo ilgalaikiai ir trumpalaikiai skolos vertybiniai popieriai;

SK – įmonės užsienio investuotojui ar su juo susijusioms įmonėms suteiktos ilgalaikės ir trumpalaikės paskolos (*SK* – skolintas kapitalas);

KF – kiti įmonės finansiniai reikalavimai užsienio investuotojui ar su juo susijusioms įmonėms (skolos už prekes ir paslaugas, priskaičiuoti, bet neišmokėti dividendai ir kt.).

36. Antruoju atveju, kai tiesioginiam užsienio investuotojui priklauso nuo 10 iki 100 procentų įmonės nuosavo kapitalo, įmonė išskiria tiesioginiam užsienio investuotojui tenkančią įmonės nuosavo kapitalo dalį. Šiuo atveju naudojama tokia formulė:

$$TUI = NK U_{IPR} + VP + SK + KF - PI,$$

čia:

U_{IPR} – užsienio investuotojo įstatinio kapitalo dalis, išreikšta procentais.

37. Apskaičiavus tiesiogines užsienio investicijas įmonių lygiu, jos yra apskaitomos makrolygmeniu, t. y. įmonių tiesioginės užsienio investicijos sumuojamos ir gaunamas šalies tiesioginių užsienio investicijų rodiklis.

38. Tiesioginių užsienio investicijų rodiklis gali turėti neigiamą reikšmę, kai:

38.1. tiesioginio investavimo įmonės priešpriešinės investicijos, t. y. finansiniai reikalavimai tiesioginiam užsienio investuotojui, yra didesnės nei šios įmonės nuosavas kapitalas ir finansiniai įsipareigojimai tiesioginiam užsienio investuotojui.

38.2. tiesioginio investavimo įmonės nuosavas kapitalas turi neigiamą reikšmę (nuostolingai dirbanti įmonė) ir finansiniai įsipareigojimai yra mažesni už nuosavo kapitalo absoliutų dydį.

39. Sukauptųjų tiesioginių užsienio investicijų pradžios ir pabaigos pasikeitimo neatitiktis tiesioginių užsienio investicijų srautui galima dėl valiutų kursų pokyčių, vertybinių popierių perkainojimo, turto ar įsipareigojimų perklasifikavimo, atleidimų nuo skolų, pataisymų ar kitų veiksnių įtakos.

XI SKYRIUS NAUDOJAMOS KOMPIUTERIŲ PROGRAMOS

40. Statistiniams duomenims įvesti ir apdoroti naudojama *ORACLE* programinė įranga.

41. Statistiniams duomenims patikrinti, jų suderinamumui nustatyti, statistinei informacijai parengti naudojama *MS Access*, statistinių programų paketas *SAS*, *MS Excel* skaičiuoklė.

XII SKYRIUS KITI SPECIFINIAI ASPEKTAI

42. Statistinių rodiklių revizijos atliekamos dėl pasikeitusių metodologinių nuostatų, atsiradusių papildomų ar patikslintų statistinių duomenų. LB specialistai revizuoja tiek ketvirčių, tiek metinius tiesioginių užsienio investicijų duomenis. Skelbiant ketvirtojo ketvirčio statistinę informaciją, revizuojami tų metų pirmas, antras ir trečias ketvirčiai. Galutiniai ataskaitinių metų metiniai ir ketvirtiniai duomenys revizuojami atlikus metinį tyrimą. Jei taisymai yra reikšmingi, gali būti revizuojami ir ankstesnių trejų metų statistiniai duomenys. Apie numatomas revizijas vartotojai informuojami iš anksto patvirtintame einamųjų metų planiniame statistinių rodiklių revizijų kalendoriuje (osp.stat.gov.lt/kalendoriai). Atlikus pakeitimus, vartotojai informuojami paskelbiant informacinį pranešimą, rezultatai skelbiami Oficialiosios statistikos portalo [Rodiklių duomenų bazėje](#) ir statistikos leidiniuose.

XIII SKYRIUS VARTOTOJAMS PATEIKIAMĖ REZULTATAI

43. LSD skelbia statistinę informaciją apie sukauptąsias tiesiogines užsienio investicijas, o LB – apie tiesioginių užsienio investicijų srautus ir sukauptąsias tiesiogines užsienio investicijas.

44. Statistinė informacija skelbiama pagal LSD generalinio direktoriaus įsakymu patvirtintą Informacijos skelbimo kalendorių (osp.stat.gov.lt/kalendoriai).

45. **Ketvirtinė** statistinė informacija apie tiesiogines užsienio investicijas Lietuvoje ir Lietuvos tiesiogines investicijas užsienyje pagal šalis, ekonominės veiklos rūšis skelbiama bendrame LSD ir LB informaciniame pranešime 92 dieną 10 val., ataskaitiniam ketvirčiui pasibaigus, galutinė – spalio mėn. Detalesnė statistinė informacija skelbiama Oficialiosios statistikos portalo [Rodiklių duomenų bazėje](#), leidinyje „Lietuvos ekonominė ir socialinė raida“, LB interneto svetainėje ir leidinyje „Mėnesinis biuletenis“, Eurostato duomenų bazėje.

46. **Metinė** statistinė informacija apie tiesiogines užsienio investicijas Lietuvoje ir Lietuvos tiesiogines investicijas užsienyje pagal šalis, ekonominės veiklos rūšis skelbiama Oficialiosios statistikos portalo [Teminėse lentelėse](#), [Rodiklių duomenų bazėje](#), leidiniuose „Lietuvos statistikos metraštis“, „Lietuva skaičiais“, „Informacinės technologijos Lietuvoje“ ir LB leidinyje „Mėnesinis biuletenis“, LB interneto svetainėje, Eurostato duomenų bazėje. Statistinė informacija apie tiesiogines užsienio investicijas Lietuvoje pagal regionus skelbiama informaciniame pranešime lapkričio mėn., ataskaitiniams metams pasibaigus, detalesnė statistinė informacija skelbiama Oficialiosios statistikos portalo [Rodiklių duomenų bazėje](#), leidinyje „Lietuvos apskritys“.

47. Statistinė informacija teikiama pagal individualias vartotojų užklausas.

XIV SKYRIUS NAUDOTOS LITERATŪROS SĄRAŠAS

48. *Balance of Payments and International Investment Position Manual 2009*, Sixth edition, Washington: International Monetary Fund.

49. *Balance Of Payments and International Investment Position Compilation Guide 2013*, Washington: International Monetary Fund.

50. *OECD Benchmark Definition of Foreign Direct Investment 2008*, Fourth edition, Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development.

51. *Foreign Direct Investment Compilation guide 2005*, Luxembourg: Statistical Office of the European Communities.

XV SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

52. Pasikeitus metodikoje nurodytiems teisės aktams, taikomos aktualios šių teisės aktų redakcijų nuostatos.

Parengė
Svetlana Šilgalienė
Elena Blynaitė
2014-10-02